

Disciplina financiară și stabilitatea financiară

**Florin Georgescu
Prim-viceguvernator**

București, 24 iulie 2015

Disciplina financiară ➡ o normalitate

- **Disciplina fiscală și stabilitatea financiară trebuie să devină o stare de normalitate în România** (Mugur Isărescu, Guvernatorul BNR, 15 iulie 2015)
- **Disciplina fiscală = componentă esențială a disciplinei financiare**
- **Disciplina financiară ➡ comportamentul prin care se respectă un set de reguli de conduită financiară, ce asigură menținerea unui climat corespunzător în societate;**
 - istoria disciplinei financiare depinde de reprezentările pe care și le face societatea despre **ceea ce este just și ceea ce nu este just**, de raporturile de forțe dintre actorii sociali și de alegerile colective care decurg din aceste raporturi (**importanța educației și informării publicului**);
- **Indisciplina financiară în raport cu evoluția reglementărilor poate însemna un comportament imoral** (raportat la ceea ce este considerat just de societate, dar încă nereglementat) sau comportament **ilegal** (abateri de la normele instituite prin legi)

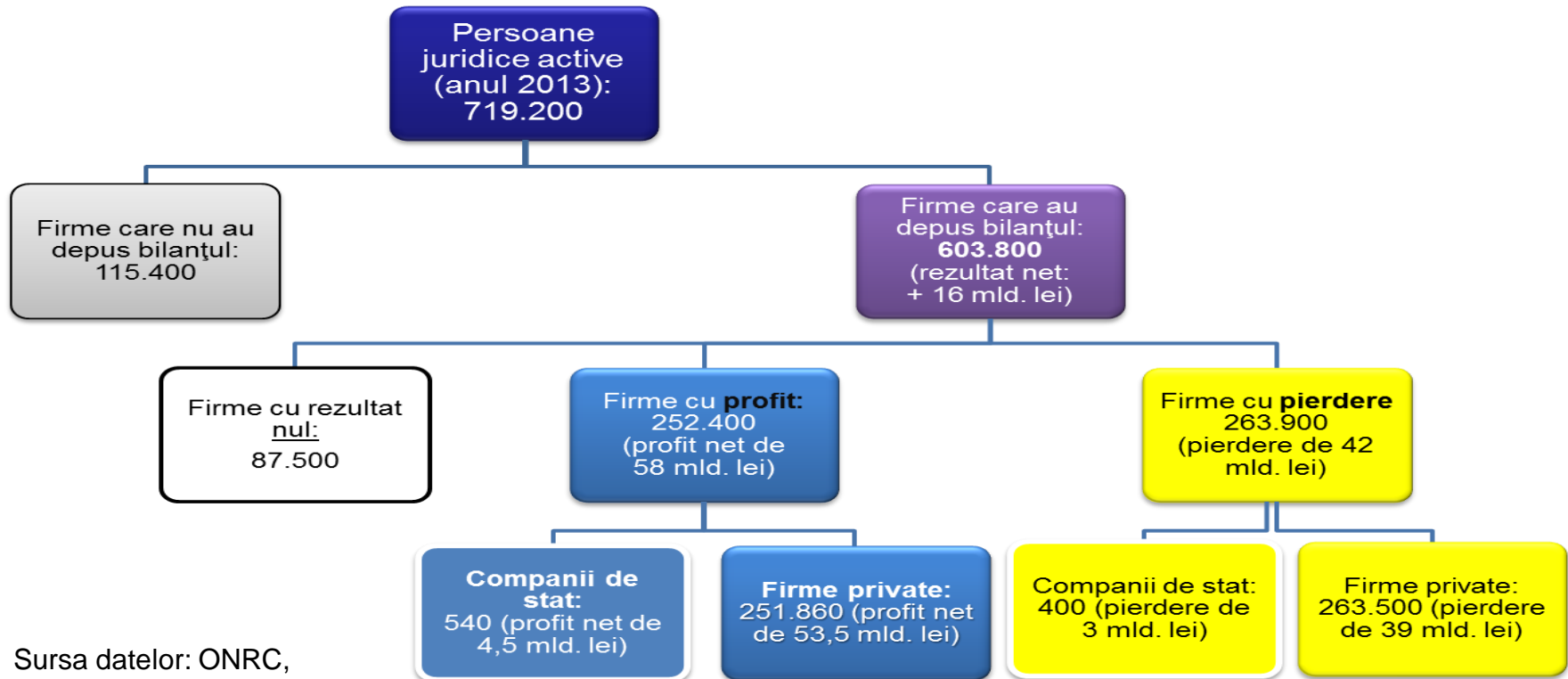
Paradoxul actual din România: macrostabilitate economică în condiții de tensiuni la nivel microeconomic

- **Disciplina financiară la nivel macroeconomic** = implementarea unui mix adecvat de politici economice cu un dozaj corespunzător în scopul asigurării echilibrului macroeconomic
- **Disciplina financiară la nivel microeconomic** = instituirea prin lege și aplicarea unor **constrângeri bugetare puternice pentru contribuabilii persoane juridice și fizice în scopul asigurării stabilității financiare** → crearea de condiții competiționale egale („*level playing field*”)
- Economia românească se caracterizează, în prezent, prin **echilibru la nivel macroeconomic și tensiuni la nivel microeconomic** (Conferința AAFBR, noiembrie 2014)
- Deși **situația macroeconomică este foarte bună** (îndeplinirea criteriilor de la Maastricht, precum și a 10 din cei 11 indicatori ai tabloului de bord european privind macrostabilitatea), **există tensiuni la nivel microeconomic**, deoarece **repartiția PIB în economie este inadecvată**
 - **Sunt tensionați cei disciplinați** (persoane fizice și juridice care respectă legea) pentru că **nu resimt creșterea economică** → multe din **canalele repartizării** valorii adăugate sunt **obturate de indisciplinarea** altor persoane juridice și fizice
 - **Sunt relaxați cei indisciplinați** deoarece își însușesc o **parte nejustificat de mare** din valoarea adăugată obținută în economie.

Transformarea României în ultimii 25 de ani

- **Au fost aplicate reforme fundamentale:**
 - instaurarea democrației, a statului de drept, a economiei de piață, crearea unui sistem instituțional modern, aplicarea reformei proprietății, reforme la nivel micro- și politici de stabilizare macroeconomică, modernizarea și eficientizarea întreprinderilor industriale, eliminarea întreprinderilor cronic neperformante și poluante cu altele dispunând de tehnologii moderne, nepoluante, cu eficiență ridicată;
 - dispunem de un comerț cu ridicata și amănuntul la nivel european, avem servicii de comunicații performante, am asistat la dezvoltarea sectorului imobiliar și la creșterea standardului de calitate al locuințelor nou-construite, s-au format exploatații eficiente în agricultură, s-a dezvoltat industria alimentară, s-a construit un sistem financiar modern (bănci, asigurări, piață de capital, fonduri de pensii etc.) cu o infrastructură adecvată;
- **Schimbarea profundă a economiei reale în perioada 2000-2013 :**
 - **Creșterea accelerată a numărului operatorilor cu capital privat (+51%),** concomitent cu reducerea numărului companiilor din **sectorul public (-55%);**
 - Deplasarea **salariațiilor** de la companiile de stat către firmele private (**-73%CS, +10%FP**)
 - Translatarea a **13 pp** din **profitul** realizat de stat către sectorul privat
 - Majorarea ponderii **pierderilor** sectorului privat în total pierderi cu **38 pp**
- Există o **relație directă între disciplina financiară, creșterea economică și nivelul de trai al populației** (pierderile diminuează VAB, implicit PIB);
- **Un PIB erodat de pierderi** → **venituri bugetare mai mici** → **cheltuieli publice cu infrastructurile fizice** (transporturi, sectorul energetic, telecomunicații etc.) și **umane** (educație, sănătate, cultură etc.) **mai reduse** → **scade calitatea forței de muncă (principal factor de producție)** → **se diminuează PIB potențial** → **cerc vicios.**

Indisciplina financiară → performanțe slabe ale economiei reale

Sursa datelor: ONRC, MFP, calcule BNR

- **Ambele sectoare**, de stat și privat, **prezintă un sold pozitiv între profituri și pierderi** (+1,5 mld. lei pentru sectorul de stat, respectiv +14,5 mld. lei în sectorul privat);
- **Statul mai este acționar la 400 de companii, care înregistrează pierderi de 3 mld. lei** (patru aflate în proces de restructurare și privatizare, respectiv Societatea Complex Energetic Hunedoara, Complexul Energetic Oltenia, Poșta Română, CFR Marfă); restul sunt unități care furnizează **servicii publice locale** (energie termică, transport în comun etc.)
- **Sectorul privat prezintă 263.500 firme cu pierderi în valoare de 39 mld. lei, sumă relativ constantă în ultimii 7 ani.**

Indisciplina financiară ➡ grad de îndatorare ridicat al firmelor

Activ (%)		Pasiv (%)					
100	Capital propriu	28	25	-3	63	55	50
	Datorii	72	75	103	37	45	50

România total
 România sector privat, din care:
 România sector privat cu pierderi
 SUA
 Germania
 Polonia

Sursa datelor: FMI, MFP, calcule BNR

- Companiile românești sunt mult subcapitalizate în raport cu cele din **statele dezvoltate ➡ grad ridicat de îndatorare** (datorii de trei ori mai mari decât resursele permanente) ➡ **grad de bancarizare scăzut**
- **Firmele private cu pierderi** înregistrează un grad de îndatorare supraunitar, respectiv **103% ➡ activ net negativ de 11 mld. lei (-3%) ➡ stare de insolvență ➡ afectează mediul concurențial + efecte negative pentru creditorii** (furnizori, bănci, bugetul de stat)

Indisciplina financiară → reduce profitabilitatea economiei reale

ROE(%)	2010	2011	2012	2013
Germania	26,0	28,0	26,0	27,0
Polonia	14,4	15,8	13,8	13,0
România	6,2	8,2	8,4	11,0
SUA	7,7	7,8	7,9	6,8

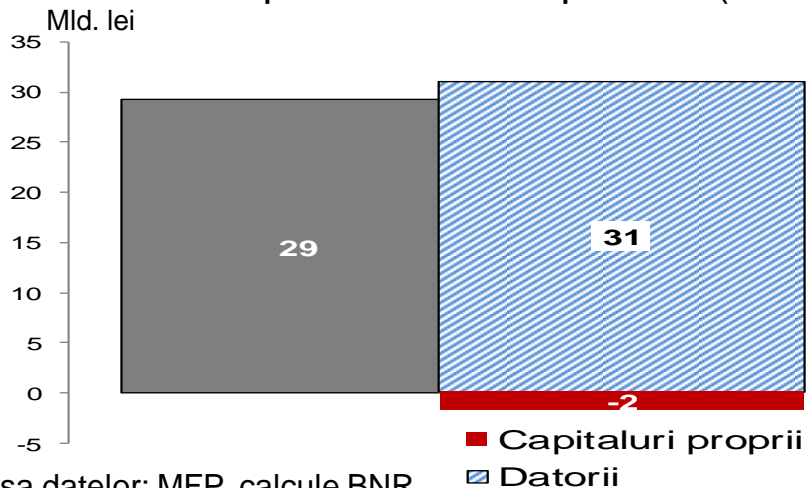
Sursa datelor: FMI, MFP, calcule BNR

- Rentabilitatea financiară (*return on equity* - ROE*) are **valori reduse în România** în raport cu statele dezvoltate, dar și cu țările comparabile din regiune, reflectând performanța slabă a economiei reale în condițiile:
 - unei **capitalizări foarte reduse**;
 - unei **valorificări deficitare a capitalului** în cadrul structurii economice și tehnologice actuale.

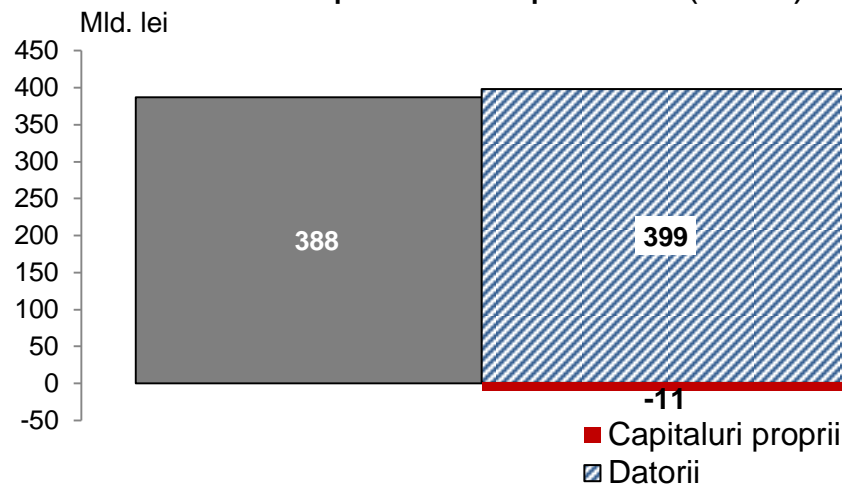
*ROE = profit operațional (*earnings before interest and taxes* - EBIT) / Capital * 100

Soluția pentru firmele cu pierderi → recapitalizare sau exit

Companii de stat cu pierderi (2013)

Firme private cu pierderi (2013)

Sursa datelor: MFP, calcule BNR

■ Capitaluri proprii

▨ Datorii

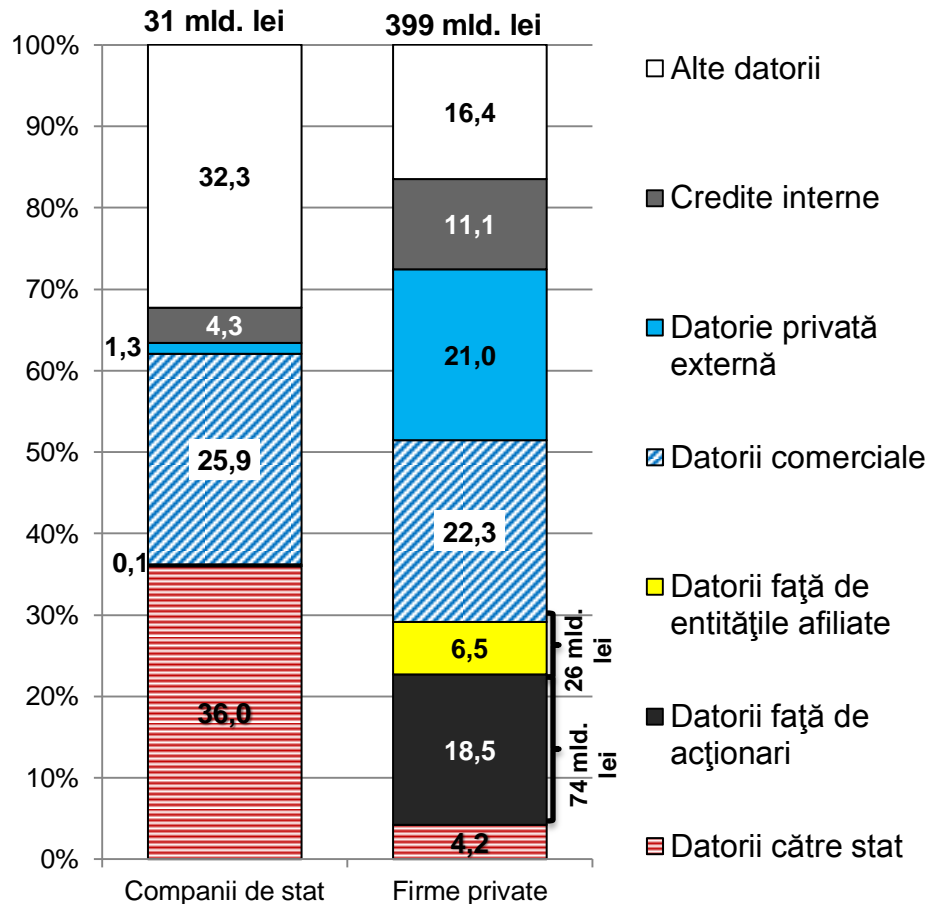
■ Capitaluri proprii

▨ Datorii

- **Pierderile companiilor de stat majorează deficitul bugetului general consolidat**, conform standardului ESA (circa 0,1% din PIB în 2013, față de 1,8% în 2000)
- **Legea 31/1990** prevede obligația **recapitalizării de către acționari** a societăților pentru care capitalul propriu scade sub 50% din capitalul social legal
- **De ce s-a ajuns aici?**
 - nicio instituție a statului nu administrează această lege
- **Necesarul de recapitalizare:**
 - 57 mld. lei (din care 51 mld. lei firme private) → pentru atingerea a 50% din capitalul social
 - 101 mld. lei (din care 91 mld. lei firme private) → pentru atingerea a 100% din capitalul social
- Se poate opta pentru **conversia de către creditorii a creanțelor în acțiuni** (*debt to equity swap*) – **soluție puțin atractivă pentru aceștia**

Paradox inedit: frecvență ridicată a creditelor acordate de acționarii privați propriilor firme cu pierderi

Structura datoriilor totale pentru companiile cu pierderi în anul 2013

Sursa datelor: MFP, calcule BNR

- **Soldul împrumuturilor acordate de acționarii firmelor private cu pierderi către propriile companii este de 100 mld. lei (respectiv 25% din datoria totală), din care:**
 - **74 mld. lei direct de către acționari;**
 - **26 mld. lei prin entități afiliate din cadrul grupului.**

Stimularea disciplinei persoanelor fizice

- Necesitatea **încurajării comportamentelor pozitive** privind: **munca, economisirea, investirea, solidaritatea** etc.;
- Acordarea de **deduceri fiscale** pentru participarea la **scheme de pensii private, de asistență medicală privată, de credite pentru studenți + diferențierea alocațiilor pentru copii în favoarea categoriilor de cetățeni mai vulnerabile** etc.;
- Pentru aceasta este necesară, **pe fondul păstrării cotei unice, globalizarea veniturilor individuale** :
 - **Persoanele fizice cu o singură sursă de venit nu completează declarația** privind impozitul pe venitul global;
 - **Formularistică simplificată**, datorită menținerii cotei unice;
 - **Facilități pentru transmiterea declarațiilor individuale prin mijloace electronice.**

Dacă globalizarea veniturilor a funcționat într-un sistem fiscal mai complicat de ce nu ar funcționa acum, în condițiile simplificate ale cotei unice?

Indicator	2001		2002		2003		2004		Medie	
	u.m.	%	u.m.	%	u.m.	%	u.m.	%	u.m.	%
Număr decizii de impunere, din care:	2.326.039	100	2.857.595	100	3.018.556	100	2.959.321	100	2.790.378	100
- decizii cu diferențe de plată către buget	308.807	13	238.410	8	271.050	9	289.546	10	276.953	10
- decizii cu diferențe de restituit de la buget	2.017.232	87	1.834.017	64	2.279.747	76	2.209.388	75	2.085.096	75
- decizii cu diferență nulă	0	0	785.168	27	467.759	15	460.387	16	428.329	15
Valoare diferențe (mil. lei), din care:	252	100	359	100	430	100	558	100	400	100
- sume de plată (mil. lei)	87	35	126	35	147	34	225	40	146	36
- sume de restituit (mil. lei)	165	65	234	65	282	66	333	60	253	64

Sursa datelor: MFP, calcule BNR

- În perioada 2001-2004, între **2 și 3 milioane persoane** au completat declarații privind impozitul pe venitul global
 - **Valoarea restituirilor** a reprezentat, în medie, **64% din totalul diferențelor calculate**, localizate la **75% din numărul contribuabililor**;
- **Destinațiile** restituirilor erau pentru:
 - **Reabilitarea locuinței de domiciliu**;
 - **Asigurarea locuinței**;
 - **Sponsorizarea entităților nonprofit** din domeniile: **educație, sănătate, cultură, sport, religie etc.**

Soluții

- **Întărirea disciplinei financiare a persoanelor juridice și fizice implică:**
 - **Reforme structurale în economia reală, de stat și privată;**
 - **Îmbunătățirea substanțială și coerentă a legislației comerciale (îndeosebi pentru *exit-ul* de pe piață), fiscale și contabile, prin preluarea celor mai bune practici din țările performante ale Uniunii Europene;**
 - **Întărirea administrației fiscale în ceea ce privește alocarea resurselor umane și aplicarea unor metodologii moderne de control;**
 - **Acțiuni de control recente ale ANAF au dovedit că o parte a consumului intermediar (cheltuieli), la companiile mari, îndeosebi cu capital străin, sunt în fapt, prețuri de transfer → “optimizare fiscală”;**
- **Aceste reforme cu caracter structural contribuie la creșterea PIB potențial → creează premise favorabile pentru stabilitate financiară și prosperitate durabile.**